

ГАМОВ Джордж (Георгій Антонович; 20. 02(04. 03). 1904, Одеса — 19. 08. 1968, м. Болдер, шт. Колорадо, США) — фізик і астрофізик. Член-кореспондент АН СРСР (1932—38, у 1990 посмертно поновлений). Член АН Данії (1950) та США (1953). Навчався у Новоросійському (Одеса, 1922—23) та Ленінградському (нині Санкт-Петербург, 1923—26) університетах, відвідував лекції О. Фрідмана. Від 1928 удосконалював знання в Західній Європі у Центрі квантової фізики у Геттінгені та Інституті теоретичної фізики в Копенгагені. Отримавши Рокфеллерівську стипендію, 1929—31 працював у лабораторії Е. Резерфорда при Кембриджському університеті (США), де проводив теоретичні дослідження з розщеплення атомних ядер. 1931—33 — у Ленінградських університеті, фізико-технічному та фізико-математичному інститутах; науковий консультант експериментів з розщеплення ядра. 1934 емігрував до США, працював професором Університету Дж.

Вашингтона, від 1956 — Університету Колорадо (Болдер). Наукові дослідження у галузях квантової і ядерної фізики, астрофізики, космології, біології та історії фізики. Незалежно від Р. Герні та Е. Кондона застосував квантову механіку для пояснення α -розпаду (1928), запровадив поняття квантового тунелювання частинки крізь потенційний бар'єр атомного ядра; увів у теорію β -розпаду поняття взаємодії, яка отримала назву Гамова—Теллера (1936). Розробив першу послідовну теорію еволюції зір, що ґрунтується на припущенні про ядерне походження їх енергії (1937—40), розрахував моделі зір з термоядерними джерелами енергії, визначив роль нейтрино у збільшенні світності під час вибуху нових і наднових зір, розробив теорію виникнення хімічних елементів у процесі послідовного нейтронного захвату; спільно зі співробітниками запропонував модель гарячого Всесвіту (1946). Передбачив існування рівноважного реліктового випромінювання (1950), яке 1965 виявили за допомогою спостережень у радіодіапазоні А. Пензіас та Р. Вілсон (удостоєні 1978 Нобелівської премії). Сформулював положення про генетичний код ДНК (1954). Нагороджений премією Калінґи ЮНЕСКО за популяризацію науки (1956). На честь вченого названі мала планета № 8816, кратер на місяці, а також один із корпусів Університету Колорадо. В Одесі від 1995 започатковано Гамовські читання, його ім'ям названо сквер та провулок. Меморіальні дошки вченому відкриті в Університеті Дж. Вашингтона та на стіні головного корпусу Одеського університету. 2015 Асоціацією RASA-America заснована премія його імені, якою відзначають російськомовних учених, котрі працюють у США. 2021 започатковано Премію імені Георгія Гамова НАНУ за видатні наукові роботи у галузі астрофізики і космології.

Ю. М. Ранюк

Бібліографічний опис:

Гамов Джордж / Ю. М. Ранюк // *Енциклопедія Сучасної України* [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2007. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-25487>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України (докладніше).